

Nr 5/1963.

Å l a n d s l a n d s k a p s s t y r e l -
s e s framställning till Ålands landsting med
förslag till landskapslag om ändring av land-
skapslagen angående tiden för öppenhållande av
handelsrörelser och affärskontor i landskapet
Åland.

Landskapsstyrelsen har från Ålands Köpmannaförening r.f. mottagit en skrivelse av följande innehåll:

"Till Ålands landskapsstyrelse.

Samhällsutvecklingen under de senaste årtiondena har gått mot en allt större omfattning och differentiering inom serviceyrkena med påföljd, att dessa i ökad utsträckning kunnat bereda anställning åt ny eller omplacerad arbetskraft. Denna företeelse har kanske i ännu högre grad än annorstädes kunnat förmärkas inom landskapet på grund av den år för år växande turismen. Inom serviceyrkena och då kanske främst inom detaljhandeln, som ju utgör den sista länken i varans väg från producent till konsument, har man i mån av möjligheter försökt följa med utvecklingen och förbättra kundtjänsten. Ett avsevärt hinder i denna strävan från köpmännens sida har likväl varit de inskränkningar, som gällande lagstiftning uppställt och som bland annat yttrat sig i bestämmelserna om huru länge en butik får betjäna allmänheten, med andra ord öppenhållningstiden.

Landskapslagen angående tiden för öppenhållande av handelsrörelser och affärskontor i landskapet daterar sig till den 26 september 1949. Enligt denna lag är den normala öppenhållningstiden under vardagar mellan klockan åtta och aderton, med fullmäktige medgiven rätt att under sommarmånaderna förlänga öppenhållningstiden med två timmar, nämligen från klockan sju till nitton. Där de "särskilda förhållandena" på orten sådant påkalla kan fullmäktige bestämma, att även under övrig tid av året öppenhållande kan ändras till en timme tidigare eller senare, utan att dock den dagliga tiden för öppenhållandet förlänges.

För blomsterbutiker, kiosker och med dem jämförliga försäljningsställen, för mjölk- och brödbutiker innehåller gällande lag specialbestämmelser beträffande öppenhållningstiden.

I flera repriser under de senaste åren och speciellt då under och efter senaste års turistsäsong har frågan om affärernas öppenhållningstider diskuterats icke blott här på Åland utan även i riket, varvid lättnader i bestämmelserna efterlysts från både köpmännens och konsumenternas sida. I riket torde frågan ha avancerat så långt att en proposi-

tion redan utarbetats. För Ålands vidkommande är med hänsyn till den år för år ökade turistströmmen och båttrafiken en revidering av bestämmelserna om öppenställningstiderna säkert ännu mera påkallad än i riket.

Ikke blott på kontinenten, där som känt sedan länge mycket friare regler för öppenställningstider för i synnerhet företag, som betjänar turister, finnas, utan även i Norden har man i allt större utsträckning gått in för att tillmötesgå kraven på längre öppenställningstider. Sålunda medger lagstadgandena i t.ex. Norge att en handlande får betjäna sina kunder ända till klockan 22. och liknande tendens är märkbar även i Sverige, där man numera i t.ex. tunnelbanestationerna i Stockholm på söndagar kan tillhandla sig snart sagt vad som helst.

I Mariehamn har köpmännen och bankerna i görligaste mån åtnyttjat den tilläggsöppenställningstid, som den nugällande lagen medgivit, i synnerhet då under sommartid, men även under den övriga tiden av året. Erfarenheten har hittills visat att ett behov föreligger, liksom också att en dylik lösning är helt otillfredsställande.

Butikernas öppenställning är icke en fråga om enbart kundbetjäning och graden av service. Den har också sociala och sysselsättningsaspekter, som icke beaktats tillräckligt. Det torde sålunda vara självklart, att möjligheterna till skiftesarbete och deltidstjänst är betydligt större om arbetsplatsens totala funktionstid är längre. Detta behöver ingalunda betyda att de anställdas arbetstid skulle behöva bli längre. Hur arbetstiden och affärens servicetid ordnas är sist och slutligen en intern organisationsfråga, som konkurrensen och betjäningstilviljan hjälper att lösa på det mest praktiska och för alla parter mest tillfredsställande sättet. Huvudsaken är att detaljhandeln ges rätt att betjäna allmänheten då, när allmänheten vill bli betjänad. Då föreligger verklig service.

Ålands Köpmannaförening r.f. har under flere år i olika sammanhang diskuterat öppenställningstiden, senast vid ett speciellt utlyst allmänt möte i december 1962. Mötet, som var talrikt besökt, uttalade sig enhälligt för att en snar revidering av gällande landskapslag borde åstadkommas i akt och mening att få de lättnader i bestämmelserna om öppenställningstiden till stånd, som tidens krav ställer på en god kundservice. Speciellt borde köpmännen sommartid i betydligt större utsträckning än hittills få öppenställa sina butiker och detta icke blott om vardagarna utan även på kvällar före helt och i viss utsträckning även på söndagar.

Den förlängda öppenställningstiden på vardagkvällar om sommaren motiveras främst av att turisterna under de solvarma dagstimmarna söka sig

ut till badstränder, holmar och landsbygd och återvända först vid middagstid och senare, då butikerna vanligtvis är stängda. Men även för den fasta befolkningen, som är upptagen av göromål under dagen, bör det vara till uppenbar fördel att få göra sina uppköp efter arbetstidens slut.

Öppenhållande av butikerna på lördagskvällar och delvis på söndagar förorsakas av den alltmer ökade wekendtrafiken, då stort antal turister och resande på lördagseftermiddagen anlända till Åland och vistas här ett dygn för att söndagskväll återvända till sin hemort. Dessa trafikanter ha hittills i ytterst ringa utsträckning kunnat betjänas för inköp. Senaste hösts omfattande wekendtrafik med bilfärjorna "Skandia" och "Nordia" underströk ytterligare behovet av att genom en längre öppenhållningstid tillmötesgå deras önskan att få göra sina inköp av t.ex. livsmedel på Åland.

Vid Köpmannaföreningens ovannämnda diskussionsmöte fattades beslut att hos Landskapsstyrelsen anhålla om åtgärder för sådan ändring av bestämmelserna i landskapslagen om tiden för öppenhållande av handelsrörelser och affärskontor,

att öppenhållningstiden under vardagar, däri inberäknat även lördagar, skulle gälla mellan klockan 8 och 21 under tiden från 1 juni till den 1 september,

att där särskilda förhållanden det påkallar skulle vederbörande kommuns fullmäktige kunna bestämma att förenämnda tider för öppenhållande ändras till en timme tidigare eller en timme senare, utan att dock den dagliga tiden för öppenhållandet förlänges, och

att vederbörande kommuns fullmäktige skulle äga bestämma att handelsrörelser kunde öppenhållas även på söndagar mellan klockan 8 och 11 samt 13 och 18, samt

att under övrig tid av året medgiva öppenhållningstid under någon eller några kvällar efter klockan 18 genom åt fullmäktige i lag medgiven rätt att härom besluta.

Vi uttala värdsamt förhoppningen att Landskapsstyrelsen ville beakta här framförda synpunkter och om möjligt genomdriva en revidering av lagen så att densamma kunde tillämpas under instundande turistsäsong.

Mariehamn den 22 januari 1963.

ÅLANDS KÖPMANNAFÖRENING r.f.

Anton Kalmer
ordförande."

Gällande landskapslag i ämnet (26/49) innehåller i stort sett samma stadganden som rikets motsvarande lag (FFS 606/46). Enligt regeringens proposition 29/46, vilken innehöll förslaget till nämnda rikslag, var

syftemålet med den nya lagen att i viss mån medgiva kommunerna möjlighet att tillåta avvikelser från de allmänt gällande öppethållningstiderna. Man ville dock bibehålla gemensamma öppethållningstider i hela landet av praktiska skäl, varför den marginal, inom vilken avvikelser kunde beviljas, var tämligen snäv. Lagen har också till ändamål att reglera öppethållningstiderna med beaktande av de anställdas skäliga arbetstider.

Utvecklingen har sedan dess gått i den riktningen, att åtminstone någon dag i veckan affärer och banker öppethållas på kvällen för att möjliggöra inköp för dem, som annars ha svårigheter att besöka dessa företag under den normala öppethållningstiden. På turistorter har det också visat sig påkallat att göra avvikelser från den normala öppethållningstiden för att betjäna de resande. Detta har dock i allmänhet kunnat åstadkommas utan att förlänga den dagliga öppethållningstiden.

Enligt 1 § i gällande lag kan öppethållningstiden fastställas till senast klockan 20 sommartid, på dag före helg dock kl. 19. Köpmannaföreningens anhållan innefattar i detta avseende en förlängning om 2 timmar på dag före helg och 1 timme andra vardagar, varjämte av särskilda skäl ytterligare öppethållning en timme senare kunde beslutas av kommunens fullmäktige.

Öppethållande på söndagar och vissa helgdagar är tillåtet endast för vissa, i 3 § uppräknade handelsrörelser. Köpmannaföreningen önskar möjlighet för fullmäktige att tillåta öppethållande oberoende av bransch. Syftemålet är uppenbarligen att betjäna de weekendbesökare, som besöka landskapet på söndagarna.

Utöver ovannämnda utvidgningar av kommuns fullmäktiges rätt att förlänga öppethållningstid, önskar Köpmannaföreningen rätt för fullmäktige att medgiva öppethållningstid på kvällen efter klockan 18 någon eller några veckodagar.

Med beaktande av de av Ålands Köpmannaförening framförda önskemålen har landskapsstyrelsen utarbetat ett förslag till ändring av gällande landskapslag i ämnet. Förslaget omfattar de ändringsförslag föreningen framfört, likväl så, att öppethållande på söndagar för affärsföretag i allmänhet begränsats till tiden mellan kl. 8 och 10 och mellan kl. 15 och 18 enligt fullmäktiges beslut och öppethållande på lördagar begränsas.

Med hänvisning till det ovan anförda får landskapsstyrelsen vördsamt förelägga Landstinget till antagande nedanstående

L a n d s k a p s l a g

om ändring av landskapslagen angående tiden för öppenållande av han-

delsrörelser och affärskontor i landskapet Åland.

I enlighet med Ålands landstings beslut ändras 1, 2 och 3 §§ landskapslagen den 26 september 1949 angående tiden för öppenhållande av handelsrörelser och affärskontor i landskapet Åland (26/49) såsom följande:

1 §.

Butik, nederlag, rakstuga och frisersalong ävensom annan med dem jämförlig rörelse samt affärskontor må icke, försåvitt i denna landskapslag ej annorlunda stadgas, under söckendagar öppethållas före klockan åtta och efter klockan aderton.

Under tiden från den 1 juni till den 1 september må dock i 1 mom. nämnda rörelser i kommuner, där fullmäktige så besluta, kunna öppethållas från klockan åtta till klockan tjuguet.

På lördag och dag före kyrklig högtidsdag samt före självständighetsdagen och första maj skola rakstugor och frisersalonger stängas senast klockan aderton och övriga i 1 mom. nämnda rörelser och kontor senast klockan sjutton.

Där de särskilda förhållandena på orten sådant påkalla, kunna vederbörande kommuns fullmäktige bestämma, att i 1, 2 och 3 mom. nämnda tider för öppethållande ändras till en timme tidigare eller en timme senare. Under tiden från den 1 september till den 1 juni må tiden för öppethållande en dag i veckan av fullmäktige utsträckas till klockan tjug.

2 §.

På söndagar, kyrkliga högtidsdagar, självständighetsdagen och första maj böra de i 1 § nämnda rörelserna och kontoren, för såvitt ej i 3 § annorlunda stadgas, hållas stängda.

Kommunens fullmäktige må dock på anhållan tillåta, att i 1 § nämnda rörelser och kontor hålla öppet på söndagar mellan klockan åtta och tio samt mellan klockan femton och aderton, dock icke på juldagen, nyårsdagen, påskdagen, pingstdagen och böndagar.

Dagen före jul-, nyårs-, påsk- och midsommardagen böra affärer och kontor med i 3 § tillåtna avvikelser stängas klockan femton.

3 §.

Vederbörande kommuns fullmäktige äga bestämma tiden för:

1) öppethållande av blomsterbutiker, likväl med beaktande av att dessa butiker under de i 2 § 1 mom. nämnda dagarna icke få öppethållas längre tid än tre timmar och icke på annan tid än mellan klockan sju och elva;

2) öppethållande av kiosker och med dem jämförliga försäljningsställen, ävensom utomhus skeende försäljning av färdig mat, förfriskningar, läskdrycker, tobak, tändstickor, sötsaker, tidningar och tidskrifter samt blommor; samt

3) öppethållande av mjölk- och brödbutiker under den andra av flera på varandra följande, i 2 § 1 mom. nämnda dagar, med beaktande av att tiden för öppethållandet icke överstiger tre timmar.

Mariehamn, den 26 februari 1963.

På landskapsstyrelsens vägnar:

Lantråd

Hugo Johansson.

Lagberedningssekreterare Rolf Sundman.